den eerlijke arbeiders het brood uit den mond gestooten heeft, zal dit gevaar niet licht achten. Ons schijnt het ideaal daarom hooger te staan, wanneer koopers en verkoopers zonder zulke kunstmiddelen het geld rechtstreeks storten in de Kas van School of Vereeniging.

Nu vraagt ons een belangstellende lezer, of het wenschelijk is, gesteld dat er zulk een bazar wordt gehouden, de goederen bij opbod te verkoopen of te verloten.

Wij moesten, om onze conscientie vrij te houden, voor wij deze vraag beantwoorden, eerst ons standpunt tegenover deze Christelijke bazars uiteenzetten, ten einde de gedachte te voorkomen, alsof wij als *Gereformeerde Kerkbode* voor de uitbreiding dezer Christelijke bazars onverholen sympathie gevoelden.

Gesteld echter dat er een Christelijke bazar wordt gehouden, dan kan het antwoord niet moeielijk zijn. Verkoopen zonder of met opbod is een gewone handelspractijk, waartegen van Gereformeerd standpunt geen het minste bezwaar kan bestaan. Als het in den gewonen handel geoorloofd is, waarom zou het dan verkeerd zijn in een handel voor een Christelijk doel? Handel blijft handel of hij in een Christelijke bazar of in een gewonen winkel gedreven wordt. Loterij daarentegen, hoe christelijk ook getint, is en blijft zonde tegen het eerste gebod. En hoe zou dat ooit het Christelijke doel een op zich zelf zondig middel kunnen heiligen?

Indien het waar is, wat onze Vaderen stelden, dat het lot »immediatelick een bijsondere oprichting heeft op de voorsienigheyt ende het oordeel Godts, ende alleen in ernstige saken niet een byzonder opsicht tot Godt gebruijcht moet werden", dan zal men toch wel gevoelen, dat bij een Christelijke bazar het lot niet thuis hoort.

Stellig niet te kras uitgedrukt.

Bazaars zijn en blijven krukken op het arbeidsveld van den barmhartigen Samaritaan.

Krukken die men wel moet nemen, als men niet op eigen beenen loopen kan.

Maar krukken die toch weg moeten.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 1 October.

AMSTERDAM, 16 Sept. 1897. Van hier kan bericht worden, dat de saamsmelting der beide kerkformaties alhier, dusver onderscheiden door de letters *A* een *B*, en voldongen feit is geworden.

Nadat de beide kerkeraden besloten hadden om tot die samensmelting over te gaan, en nadat de acte van saamsmelting, voor zoover noodig, de goedkeuring van de kerken der Classe Amsterdam had erlangd, zijn heden de gezamenlijke dienaren des Woords, oudelingen en diakenen der beide deelen van de Gereformeerde kerk alhier saamgekomen, en hebben den éénen kerkeraad van de ééne Gereformeerde kerk van Amsterdam geconstitueerd.

Met dank aan den Heere, den Koning der kerk, wordt deze zoo gewichtige gebeurtenis aan de zusterkerken bekend gemaakt, wijl Hij het was, die door zijn Woord en Geest in de harten heeft gewerkt, opdat de hinderpalen uit den weg zouden worden geruimd, en de eisch der gehoorzaamheid de overhand zoude behouden. Wone Hij voorts met zijne genade in ons midden, opdat zijne kerk groeie en bloeie, arbeide en strijde tot verheerlijking van den Naam onzes Gods!

De kerkeraad bericht tevens, dat de voor hem bestemde stukken en brieven van nu af te adresseeren zijn: *Kerkstraat* 109. Echter met dringend verzoek aan de kerkeraden der zusterkerken, om hunne attestatiën van vertrekkende of vertrokken leden niet aan dat adres te zenden, maar volgens Kerkenordening af te geven of te zenden aan die leden zelven, opdat zij door deze bij den kerkeraad worden ingediend.

Uit naam van den Kerkeraad der Gereformeerde kerk te Amsterdam,
F. L. RUTGERS, *Scriba.*

Classis Alkmaar.

De buitengewone vergadering ter bespreking van de belangen der Zending onder de Heidenen en Mohammedanen zal D. V. Donderdag 14 Oct. gehouden worden in het kerkgebouw der Ger. kerk te Broek op Langendijk.

Sprekers: Ds. L. v. Valk van Scheveningen en Ds. J. Bootsma van den Helder.

Namens de Kerkeraden van Broek op Langendijk en Noord-Scharwoude,
D. BAKKER.
J. BOKJENGA.

Kort Verslag van de Vergadering der Classis 's-Gravenhage, gehouden 14 Sept. 1897.

Uit de credentialen blijkt, dat veertien van de vijftien kerken wettig vertegenwoordigd zijn.

Uit eene der kerken komen twee broeders ter vergadering, zich beklagend, dat hun kerkeraad weigert om leden der gemeente, die zich misgaan hebben, in behandeling te nemen. Nadat de Classis zich van deze zaak op de hoogte heeft gesteld, deelt zij dezen broeders mede, dat zij eerst zelven bedoelde leden moeten vermanen, overeenkomstig den regel ons in Matth. 18 gegeven; en dat eerst als onderling vermaan vruchteloos blijkt, zij tot den kerkeraad mogen gaan, maar dan met eene welomschreven klacht: en dat dan de kerkeraad bereid zal wezen deze zaak in kerkelijke behandeling te nemen.

Thans komt ter sprake het volgende voorstel: »Elke kerk zorge zelve voor hare emeriti pred., pred.-weduwen of -weezen, en de bijdragen voor deze verzorging buiten de Classe worden gevonden uit een omslag over die kerken, welke thans geen emeriti pred., pred.-weduwen of -weezen te verzorgen hebben." In verband hiermee deelt Scheveningen A mede, dat zij, mits zij niet behoeft bij te dragen in de verzorging van emeriti van andere kerken, zelve voor het pensioen harer predikantsweduwe zorgen zal. Daar echter de andere kerken die een emeritus of een predikantsweduwe te verzorgen hebben, een dergelijke belofte niet kunnen doen, kan op bovengenoemd voorstel niet verder worden ingegaan. Op de volgende Classicale vergadering zal de omslag over de verschillende kerken worden vastgesteld.

Een voorstel om de collecten voor Hulpbehoevende kerken af te schaffen en te vervangen door een omslag over de kerken der Classe kan geen steun vinden.

L. S.

De Provinciale Deputaten voor de Hulpbehoevende kerken, die door de laatste Provinciale Synode van Overijsel aangewezen zijn om de kerken dezer Provincie ook in zake de Emeriti en predikants-weduwen en -weezen te dienen van hulp en advies, zullen daartoe vergaderen op Donderdag 7 October aanstaande in de Consistorie der Plantagekerk te Zwolle, des namiddags te 3 uren. Hiervan geschiedt mededeeling aan de kerken, opdat zij, die dat begeeren, daar op dien tijd en plaats Deputaten kunnen ontmoeten.

De Secretaris van Deputaten voornoemd,
C. C. SCHOT Cz.

Buitenland.

(Slot.)

Zuid-Afrika. Stichting eener Geref. kerk onder het kruis.

In zake de *eeredienst* is ook het Geref. beginsel losgelaten, omdat men de ambten miskent, door ongeordende personen te laten optreden en nieuwe ambten in te voeren, die door de Geref. kerken nooit erkend zijn, zooals »evangelisten", »werkersvereenigingen", »vrouwenbond" en dergelijke. De verwaarloozing der tucht is van zoo algemeene bekendheid, dat op geene bijzonderheden behoeft gewezen te worden. De geschiedenis bewijst, dat de kerk machteloos is de tucht op ontrouwe leeraren toe te passen, en zoo een gemeente van hen niet meer gediend wil zijn, omdat zij de waarheid bestrijden, dan is zij genoodzaakt hen voor groote geldsommen af te koopen. Herinnerd wordt aan de predikanten Burger en Kotze, die openlijk de leer aangaande 's menschen verderf en den persoon van Christus loochenden. Hoewel de laatste in zijn afscheidsrede zoo sterk mogelijk de verzoening door Christus loochende, moest men hem toch nog een eervol ontslag geven en moet de kerk hem zijn pensioen betalen.

In de kerkregeering heeft men menschelijke bepalingen boven Gods Woord geplaatst, want Art. 58 van haar reglement zegt, dat de Synode »de hoogste wetgevende, rechtsprekende en besturende macht is."

Verder wordt in dezen open brief gezegd, dat de kerkgeschiedenis overvloedig geleerd heeft, dat het onmogelijk is de kerk in de kerk te herstellen, wanneer de kerk zoover is afgeweken, dat het fundament is losgelaten, en daarom hebben zij hunne gemeenschap met de Nederd. Geref. kerk opgezegd en eene Geref. kerk onder het kruis gesticht. Zij hebben daarmede niet bedoeld de stichting van een nieuw kerkgenootschap, maar de terugkeering tot de ware leer van Dordrecht.

Zij achten zich geroepen zich tot alle geloovigen in de Nederd. Geref. kerk te wenden en hen op te roepen, om óf zich mede af te zonderen en zich bij hen te voegen, óf in de kerk blijvend te strijden voor het geloot eenmaal den heiligen overgeleverd.

Het stuk eindigt met de Gereformeerden te herinneren aan hun afkomst. Zij zijn van echt Gereformeerden bloede zoo uit Nederland als uit Frankrijk, kinderen der Geuzen en der Hugenoten die gestreden en geleden hebben voor die schoone Geref. belijdenis.

Het schijnt dat de broeders Liebenberg c. s. het standpunt van doleantie wenschen in te nemen, trouwens het eenige wat ons in hunne omstandigheden, volgens Gods Woord, geoorloofd schijnt.

Toch hebben wij in het doen der broederen eenig bezwaar. En het is dit. Waarom hebben de broeders Liebenberg c. s. zich niet gewend tot hun kerkeraad met de bede om het juk van een onschriftuurlijke organisatie af te werpen?

Zij wenschen zich niet af te scheiden van hun kerk, als wij hen wel begrepen hebben, maar alleen van hetgeen er verderfelijks en schadelijks in hun kerk geslopen is, zij verklaren de Ned. Geref. kerk te Z.-Afrika niet voor eene valsche kerk, waarom dan de ambten in die kerk niet erkend en gezocht ambtelijk het onschriftuurlijk juk te verbreken. Wilde de kerkeraad van Strijdenburg niet, dan had men ten slotte die afwerping moeten bewerkstelligen krachtens het ambt der geloovigen.

Ook is het ons niet duidelijk waarom die kerk bij haar eerste optreden zich eene Geref. kerk »onder het kruis" noemt wanneer de overheid of de menschen eene kerk vervolgt, kan men zeggen dat zij »onder het kruis" is. Maar wanneer de kerk aanvankelijk tot de vrijheid mag komen, die zij behoeft om hare roeping te kunnen volbrengen, dan noemt zij zich de »vrijgemaakte" en niet de kerk »onder het kruis". Ook de omstandigheid dat de kerk in het onderhoud van haar eigen leeraren moet voorzien is geen reden om van de kerk te verklaren dat zij »onder het kruis" zucht. Immers is dit de roeping der Kerk, die zij blijmoedig heeft te volbrengen.

Voorts deed het ons leed dat de broeders Liebenberg c. s. met geen enkel woord deden uitkomen dat ook mede door hunne schuld, de toestand van de Nederd. Geref. kerk in Zuid-Afrika zoo bedroevend geworden is.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

KONING EN VELDHEER.

II.

Voor Frederiks soldaten kwam nu een tijd van zeer ingespannen werkzaamheid. Als door een wonder verrezen hooge wallen met schietgaten, diepe grachten (dikwijls tot 16 voet diep), daarvoor een keten van pallisaden, Spaansche ruiters, en 3 rijen gedekte loopgraven. In 't kamp zelf werden schansen opgeworpen, overal batterijen aangelegd en 460 kanonnen opgesteld. Buitendien waren 182 mijnen ieder oogenblik gereed, onder den aanrukkenden vijand dood en verderf te verbreiden. Vreemd genoeg liet de vijand den Pruisen voor al deze werken ruim den tijd, inplaats van door snel optreden zulk eene versterking van 't kamp onmogelijk te maken.

»Vreemd", zeide de koning herhaaldelijk, »de vijand maakt nog steeds geen *mouvement!* [1]) — Wat denkt ge, Zieten, zit daar geen list achter!"

De oude Zieten sprak na eenig denken:

»Neen, dat geloof ik niet. Uwe Majesteit kent het spreekwoord: Veel koks bederven de brei! Maar bij ons beteekent dat: twee bevelhebbers bederven een slag! Ik denk, dat de beide generaals, Laudon en Butturlin, het niet eens kunnen worden, wie het opperbevel zal voeren."

»Daar kunt ge gelijk aan hebben!" meende de koning. En de oude generaal Zieten had ook werkelijk gelijk.

Butturlin, de Russische bevelhebber, geloofde, dat Laudon hem het gevaarlijkste en zwaarste werk wilde overlaten; ook wilde hij zijn Russen zelf aanvoeren. Laudon achtte het echter noodig het opperbevel over het geheele vereenigde Oostenrijksche leger te voeren, en zoo kwam men dagen lang niet tot overeenstemming. Toen men eindelijk het een weinig was eens geworden, bevond men tot zijn groote verwondering, dat het Pruisische legerkamp inderdaad een soort vesting was, zoodat de Russische generaal het onmogelijk achtte, de Pruisen aan te tasten. Het Oostenrijksch-Russisch leger bleef vooreerst niets over, dan steeds dichter op het kamp aan te rukken, en het met een levenden, ijzersterken muur in een grooten halven cirkel te omsluiten.

De toestand der Pruisen werd dag aan dag ernstiger en Frederik verwachtte ieder oogenblik een overval.

»De helft van 't leger moet steeds rusten, de andere gereed tot den aanval zijn. Als de avond aanbreekt, moeten de tenten afgebroken worden, de kavalerie opzitten en de infanterie met 't geweer in den arm staan." Zoo luidde 't strenge bevel, en de oude Frits spaarde zich zelf niets van de inspanningen, die hij van zijn soldaten moest eischen. Hij bracht de nachten onder den blooten hemel door, zette zich aan de wachtvuren bij zijn soldaten, of wachtte in onrustige sluimering op een bos stroo den aanbrekenden morgen in een der gewichtigste batterijen af.

»Als Frits bij ons slaapt, is 't even goed, alsof er 50.000 van ons de wacht hielden; is Frits bij ons, dan vreezen we zelfs den duivel niet", plachten zijn soldaten te zeggen. Zij hingen met een liefde en toewijding aan hun koninklijken aanvoerder, die hen gewillig alles ontberen, lijden ja soms sterven deed.

Verscheiden weken verliepen met zulk een verlammende werkeloosheid, en in angstige spanning, en reeds begon zich in 't kamp dringend gebrek aan voedingsmiddelen te doen gevoelen. De dappere Pruisen lieten in toenemende moedeloosheid het hoofd hangen; in grooten getale moesten zieken en zwakken naar Schweidnitz gebracht worden. Afgesneden van de buitenwereld, zonder eenig bericht aangaande zijn overige troepen, werd Frederik van dag tot dag meer gebogen onder den last der zorgen — het waren wel de moeilijkste dagen van den geheelen zevenjarigen oorlog, die toen voor hem aangebroken waren.

Zoo had zich weer na een dag zonder iets bijzonders de heldere sterrenhemel over de aarde uitgebreid, en de koning ging naar de uiterste schansen van 't leger, om zelf te letten op de mogelijke bewegingen van den vijand. Op de schans gekomen, vond hij reeds den ouden Zieten, op een bos stroo uitgestrekt, en in zijn met Fransche woorden sterk vermengde spreekwijze begroette hij zijn vertrouweling met de woorden:

»*Bonsoir monsieur!* [2]) Wat denkt ge? Zal dan niet eindelijk een *événement* [3]) plaats hebben, dat ons uit dezen toestand brengt? Och neen, er uit komen we niet, *jamais* [4]); maar het zou inderdaad mij liever zijn, als de kwelling met een snellen *coup* [5]) eindigde!"

Zieten zag verwonderd op naar 't door de jongste vermoeienissen van den oorlog zoo vroegtijdig verouderd gezicht van zijn koninklijken heer; zoo dof had zijn stem nog nooit geklonken, zoo droevig hadden de anders zoo schitterende oogen nog nooit gezien als in dezen zomernacht.

»Wel zijn 't zware tijden", antwoordde de generaal na een korte pauze, »maar uwe majesteit moet daarom den moed niet verliezen. Bij Leuthen stond een nog sterker troepenmacht tegenover ons, en uw Pruisen hebben toch gezegevierd."

»Bij Leuthen", riep de oude Frits, »ja, dat was bij Leuthen, dat was vóór vier jaar! Waar denkt ge aan; *toen* is *thans* niet! Nu zijn mijn beste troepen dood, verminkt of gevangen!"

De oude generaal richtte zich plotseling op, zijn oogen schitterden en bijna beleedigd riep hij uit: »De beste troepen? Majesteit, uw troepen zijn heden zoo dapper als toen! Ik geloof dit met een goed geweten te kunnen zeggen."

Maar Frederik bleef kalm: »Ja, ja, dat is zoo. En toch zijn wij er erger aan toe dan ooit. Daarom misleid mij niet, beste Zieten, en u zelf ook niet."

Zieten kon het wel is waar niet ontkennen, dat zij nog nooit zoo vlak voor den klaarblijkelijk te wachten ondergang hadden gestaan, maar hij was toch vol zelfvertrouwen: »Daarom geen moed verloren!" — zoo hervatte hij 't gesprek — »De moed komt veel te boven."

C'est vrai! [6]) Maar niet alles, en — waarop kunnen we hem bouwen, mijn vriend?"

»Majesteit, op uw recht en uw goed geweten;" en bij deze woorden richtte Zieten zich hoog op.

De oude Frits schudde mismoedig 't hoofd, en zeide toen spottend: »Recht en geweten? Bah, die helpen iemand niet veel in de wereld. Wij kunnen het ook niet verhinderen, dat menige onschuldige opgehangen wordt. Ik zeg u, Zieten, het zal niet gaan, het kan niet gaan! We zijn in te slechten toestand, onze zaak is verloren!"

Maar de oude generaal was gewoon, zijne meening vast te houden, en ze ook openlijk uit te spreken, zelfs voor zijn koninklijken heer, ook dan, als deze van andere inzichten was dan hij. Hij antwoordde daarom vast en met overtuiging: »En ik zeg, het kan gaan, het moet gaan, en 't zal gaan! Alles zal eindelijk nog een goed, eervol einde nemen!"

[6]) 't Is waar.

Slot volgt.

CORRESPONDENTIE.

Wegens plaatsgebrek moeten we de beantwoording van eenige vragen uitstellen tot het volgend Nr. Nogmaals verzoeken we den lezers vriendelijk in hun vragen duidelijk te zijn, al wordt hun brief dan ook daardoor iets langer.

[1]) beweging.
[2]) Goeden avond, mijnheer.
[3]) beslissing.
[4]) nooit.
[5]) slag.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Dinteloord c. a., J. Offringa, te Dedemsvaart. — Almkerk (N.-Br.), W. Bosch, te Vrijhoeven-Kapel. — Oudega (cl. Drachten), D. Prins, van Holwerd. — Poortvliet (Tholen), L. Spoel, te Harderwijk B. — Vijfhuizen, G. Doekens, cand. te Dirkshorn. — Fijnaart c. a., G. de Braal, te Oosterbeek. — Te Ten Boer c. a., (Gron.), P. Bos, te Zuidbrock.

AANGENOMEN: Kruiningen (Z.-Bev.), B. van der Werff, cand. te Drachten. — Middelharnis, door C. S. Boss, te Hoogeveen B.

BEDANKT: Veere en Hindeloopen (Fr.), door B. van der Werff, cand. te Drachten. — Rijswijk, M. j. Dijk, te Bozum. — Zalk en Veecaten, J. H. Koers, te Kockengen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Bundel, W. van Deursen, te Noord-Zijpe. — Zevenhuizen (Gr.), N. P. van Ea, te Boornbergum. — Schoonoord, J. Polhuis, cand. — Reeuwijk, L. Oostrom, cand. te Oudewater. — Hulpslooot, L. A. Rademaker, cand. te 's-Gravenhage. — Oudenhoorn, J. de Hoog, cand. — Buren en Munnikezijl, W. A. Macpherson Az., te Goënga. — Ransdorp en Schellingwoude, J. Ph. van der Plassche, te 's-Heer Abtskerke. — Wilp, H. F. Rogaar, cand. — Numansdorp c. a., J. H. Gunning E.Bz., te Capelle a/d IJsel. — Zuidzande G. van Dis, cand. — Hindeloopen, D. Plantinga, te Makkum. — Te 's-Heer Hendrikskinderen P. C. IJseling, cand. te 's-Gravenhage. — Tzum (toez.) J. Hoekstra, te Heteren. — Veenendaal, E. C. Gravenmeijer, te Utrecht. — Simonshaven en Eenigenburg, J. D. de Hoog, te Dordrecht. — Broek in Waterland, P. A. Riedel, te Lochem. — Vaassen, W. J. M. Engelberts, te Bergschenhoek. — Berkenwoude, J. W. de Vries, te Wijdenes en Oosterleek.

AANGENOMEN: Wijs bij Deusden (toez.), J. G. C. Gobius du Sart, te Eemnes-Bulten. — Nijega c. a., D. Plantinga, cand. te Makkum. — Purmerland, J. C. Schuller tot Peursum, cand.

BEDANKT: Ootmarsum, K. Janzen, te Veessen (gem. Heerde). — Cats, G. Smit, cand. — Hindeloopen, Exmorra en Allingawier, D. Plantinga, cand. te Makkum. — Oostermeer, W. Magendans F.Cz., te Oosterlee c. a. — Zwaagwesteinde, G. Boomer, te Driebergen. — Wierden (toez.), J. P. Eringa, te Oostwold (Oldambt). — Goudlinze, R. Vorenkamp, te Zuidwolde. — Engelum, H. Rogaar, cand. — Mutden, A. ten Have, te Polsbroek. — Odijk, L. J. van Rhijn, te Soesterberg.

Geabonneerden op DE HERAUT wordt beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het 3de kwartaal, geëindigd 30 Sept. 1897, ten bedrage van ƒ 1.20, per postwissel over te maken aan de **Administratie.**

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, Oct. 1897.

Advertentien.

Zondag 10 October a. s. hopen D. V. onze geliefde Ouders:

HENDRIK GALENKAMP Kz.

EN

CHRISTINA HENDRIKA WEVERINK,

HUNNE

25-jarige Echtvereeniging

TE HERDENKEN.

De Heere heeft groote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd.

Hunne dankbare kinderen.

RECEPTIE: Maandag 11 October.
Hasselt, 2 October 1897.

L. G. WEISZ & Cº.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

Verschenen bij den Uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, *Amsterdam:*

Daniël Landsmann.
Een getuige uit Israël.
UIT HET DUITSCH
DOOR
Ds. E. KROPVELD.
Prijs ƒ 0.35.

Brussel.
GEREFORMEERDE KERK.
Dienst des Woords: 's Zondags 10 uur 's morgens en 6 » 's avonds.
Ingang: **Rue Paul Devaux 7,** bij de Beurs.

Te koop gevraagd:
HENRY & STACKHOUSE, **Bijbelverklaring,** Nederl. editie, net ex., prijsopg. Brieven franco, lett. O., Bureau *Heraut.*

VEREENIGING:
„Dr. SCHEURER's HOSPITAAL"
De algemeene Hoofden worden er aan herinnerd, dat de gelden met de kasboekjes, **vóór 5 October** worden ingewacht bij
Mejuffrouw J. C. RUTGERS,
Penningmeesteresse.
Keizersgracht 192, *Amsterdam.*

Bij den Uitgever **D. DONNER,** te **Leiden,** is verschenen:
Welke is onze roeping met het oog op de beweging onder de Gereformeerden in de Ned. Herv. Kerk?
REFERAAT,
gehouden op de Centrale Pastorale Conferentie, 2 September 1897 te Utrecht, door
Ds. C. VAN PROOSDIJ.
Prijs ƒ 0.30.

Vrije Universiteit.
In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer J. van Dijk te Zutphen ƒ 20; door den heer C. Lyesen te Beverwijk ƒ 15, fr. per post ontvangen ƒ 5.
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit).
Van de Geref. kerk te Scheveningen A. ƒ 42.05½; van idem te Beekbergen ƒ 6.71; van idem te Idschenhuizen ƒ 6.87½; van idem te Krabbendijke ƒ 4.22½; van idem te Ambt Vollenhove A ƒ 4.02.
Aan Schenkingen:
Door Ds. B. van Schelven uit 's Hertogenbosch ƒ 1.
Voor de Medische faculteit:
Door den heer G. J. M. Oudenampsen te Zutphen, van Wed. J. 2.50; van N. N. (postmerk Zevenbergen) ƒ 1.
Voor het Studiefonds:
Door den heer J. van Dijk te Zutphen, van Mej. M. M. geb. S. te Z. ƒ 5. van Mej. v. D. geb. W. te Z. ƒ 5; van Mej. Gez. J. te W. ƒ 3, samen ƒ 13; fr. per post ontvangen ƒ 6; door den heer W. uit het busje van C. v. d. V. ƒ 2.50.
S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Om de lange Winter- en Zondag-
avonden aangenaam en stichtelijk door te brengen, koope men **nu** *een Amerikaansch Orgel van:*
BREEBAART's ORGELHANDEL.
De Magazijnen zijn rijk voorzien. Op 20 September j.l. waren precies in voorraad **269 stuks.** Groote verscheidenheid in modellen en prijzen, **tegen lage doch vaste prijzen.**
22 Damrak 22, — AMSTERDAM, — bij het Centr. Station.
Uitsluitend handel in Orgels.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.
DAM 15—17, AMSTERDAM.
Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIËN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO ½ pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

HEDEN VERSCHEEN:
De EERSTE AFLEVERING van
Dr. A. KUYPER,
STICHTELIJKE WERKEN.
TWEEDE SERIE.
Deze serie zal bevatten: **HONIG UIT DEN ROTSSTEEN, Deel II; UIT HET WOORD, Serie I, Deel III en Serie II, Deel I.**
De prijs van de geheele serie (compleet in ongeveer 18 afleveringen) zal *hoogstens ƒ 5.50* zijn.
Onmiddellijk na het verschijnen van de laatste aflevering *(einde dezes jaars)* wordt de prijs der afzonderlijke deelen verhoogd.
Amsterdam.
Pretoria.
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Koloniale-Werving.
HANDGELD ƒ 200.-- (twee honderd gulden),
bij het aangaan van eene vrijwillige verbintenis voor **ZES** jaren, en voor ingelijfden bij de Nationale Militie, **met onbepaald verlof of in werkelijken dienst,** bij het aangaan van een verbintenis om **TWEE JAREN** gedetacheerd te worden naar *Oost-Indië.*
Aanbrenggeld: TWINTIG GULDEN.
Men melde zich aan:
Vrijwilligers en **Militieplichtigen met onbepaald verlof,** bij den Commandant van het Koloniaal Werfdepôt te *Harderwijk* of bij een der plaatselijke of Garnizoens-Commandanten;
Militieplichtigen, onder de wapenen, tot hun onmiddellijken chef.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, Amsterdam.